

eosdem daemones invectione insurgens subjungit dicens :

VERS. 12, 13. *Propterea hæc dicit Sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, et sperastis in calumniam et tumultum, et innisi estis super eo. Propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens, requisita in muro excelso.*

Ac si dicat: O vos maligni spiritus, fraudulentique deceptores animarum, qui reprobastis verbum veritatis ab initio, et sperastis in calumniam, et tumultum, et innisi estis super eo, iniquitas hæc, per quam animas salvandorum meorum cepistis, erit vobis sicut interruptio cadens, et requisita in muro excelso. Ego enim fortis et potens, ego misericors, ego clemens potenter interrumpam, ego, sicut interrumpitur murus, omnem munitionem, imò securitatem vestram, qua habitare in eis et possidere eos sperastis, manu potentiae meae confringam atque disperdam: quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio ejus.

VERS. 14. *Et comminetur, sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida [al. prævalida].* Nominus figuli seipsum, qui hæc loquitur, Creator et Redemptor noster vult intelligi. Hujus figuli lagena est quodammodo omnis creatura. Ipse enim noster figulus, nos figmentum ejus. Ipse factor noster, nos factura ejus. Lagena figuli hujus quasi contritione pervalida conteritur, quando lutea illa massa, quod est homo, quæ noxia vitiorum ardore induruit, re Spiritus sancti perfusa et emollita ad compunctionis et poenitentiae lamenta medullitus resolvitur. Hæc est prævalida illa contritio, qua optimus ille noster figulus lagenam, desperatam atque peccatorem misericorditer conterit, per quam congestam peccatorum machinam hinc et inde interruptam forti miserationis suæ manu disjecit, atque dispergit, sicque fit quod sequitur:

A *Et non inveniatur de fragmentis ejus testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fovea, quia exhausto de fovea cordis carnoso humore concupiscentiæ carnalis, quæ per aquam potest intelligi, noxiæ etiam delectationis incendium in carne, quæ per testam accipitur, mediante ac refrigerante Spiritu sancto sopitur atque restinguitur, ita duntaxat ut ignis poenitentiae fortiter ardens intrinsecus in corde pravæ delectationis, igniculum testæ carnis non patiatür accedere. Quod autem intulit dicens:*

VERS. 15. *Quia hæc dicit Dominus exercituum. Per hoc præcedentia verba sua quodammodo confirmat ut nullus propter enormitatem scelerum de misericordia Dei diffidat, si relicto tandem peccato ad eum qui verè misericors est, redire curaverit. Unde apte adhuc subjungit:*

Si revertamini, et requiescatis, salvii eritis. Ac si patenter dicat: Si relictis vitiis ad me Deum et Salvatorem vestrum reversi fueritis, et postpositis tumultuantibus carnalium desideriorum ac voluptatum curis in me et super me, qui vera requies sum, requiescere volueritis, æternæ vos saluti restituam, de præteritis criminibus salvando vos et emundando, atque contra persequentium vos malignorum spirituum violentam impugnationem potentia virtutis meæ misericorditer confortando.

In silentio, et in spe erit fortitudo vestra. [Si] subrepentibus perstreptentibusque vitiis nec consentaneis cogitationibus intertus, nec perveris actionibus exterius responderitis; insuper etiam spe firma, fide integerrima mihi soli, qui sperantibus in me, et de misericordia mea præsumptibus adjutor indeficiens assisto, perfecte adhæseritis, infirmabuntur et peribunt a facie vestra fortissima nequissimi hostis machinamenta.

VEN. GODEFRIDI

ABBATIS ADMONTENSIS

EPISTOLA AD O. QUONDAM MONACHUM SUUM

Ut sibi Josephi aliorumque auctorum libros exscribendos mittat.

[(Anno 1153.)]

(R. P. Bernardus Pez, *Thes. Anecd.* tom. V, parte III, col. 364, in codice diplom.-historic.-epistol., ex ms. Tegerns.)

G., Dei gratia id quod est, dilecto in Christo filio O., columbam imitari Noe, quæ emissa retulit ad arcam ramum virentis olivæ.

Qui naturas ferarum didicerunt et noverunt, hoc aliqui eorum scribunt, et dicunt quod naturali qua-

dam dulcedine ad illa loca frequenter habent recursum, unde primum vivendi sumpserunt exordium. Ita frater, et tu, ut emissiones tuæ sint paradisi malorum puniceorum, ad sinum matris tuæ Admontensis Ecclesiæ, si non corpore, saltem animo, sã-

pius debes recurrere, de cujus fonte quidquid est in te per Dei gratiam disciplinæ, et scientiæ, cognosceris habuisse. Vellem itaque, dilectissime, ut de famoso illo vestræ Ecclesiæ armario aliquid, quod apud nos non est, vel scribendum, vel a te scriptum, nobis transmitteres, quatenus ex vestra abundantia nostra suppleret inopia, et per id tuæ apud nos dilectionis recalesceret memoria. Josephi Opus, Excidium Jerosolymorum, et celebratum Romæ Vespasiani et Titi Triumphum, si apud vos

est, rogo, ut diligenter, et veraciter inquiras, et nobis per aliquem scribendum transmittere in vera charitate non differas, quia diu est, ex quo apud vos esse idem opus veraciter audivi, sed videre nunquam potui. Labora igitur, ut quod ab aliis non est factum a te fiat, ut tibi et a fratribus tuis gratiarum actio, et a Deo reddatur remuneratio. Vale. Dominum abbatem, germanum tuum ex parte nostra plurimum saluta, eique sicut bonus filius devote obedire et servire cura.

ANNO DOMINI MCLXII

HARIULFUS

ABBAS ALDENBURGENSIS

NOTITIA HISTORICO-LITTERARIA

(Fabr. *Jc. Biblioth. med. et inf. lat.*, tom. III, p. 191)

Hariulfus ex monacho Centulensi S. Richarii abbas S. Petri Aldenburgensis non procul Burgis in Flandria ord. Bened., ab anno 1104 ad 1142, scriptor *Chronici Centulensis* cœnobii libris IV ab medio sæculo sexto ad annum 1088, editi a Dacherio Spicil. tom. IV, pag. 419 (editionis novæ tom. II, pag. 291-356, ubi longe integrius et emendatius exhibetur beneficio Ursini Durant, ex ms. Centulensi). Versus quibus opus clauditur ediderat Mabillonius tom. I Analect., pag. 431 (editionis novæ p. 578). Libro tertio p. 310 notabilis est catalogus voluminum 256 ms. inter divitias claustrales hujus cœnobii asservatorum. Ut *Vitam S. Richarii* abbatis libro primo, ita libro secundo S. Angilberti abbatis septimi, præter alias persequitur, quam ex hoc Chronico assert etiam Mabillonius Sæc. IV. Bened. p. 91, et de *Richarii Miraculis* Sæc. V, p. 585; de quibus vide lib. III, c. 18, et lib. IV, c. 9. De *Madelgisilo* confessore disserit Hariulfus lib. III, cap. 29, sed hujus *Vitam* peculiari libro scripsit, quem Gervino, sedis Ambianicæ episcopo dicavit. Hanc ex Mabillonii editione Sæc. IV Benedictin., parte II, pag. 557, repetit Papebrochius additis notis tom. VII Maji, die 30, pag. 265-269. Gervini abbatis *Vitam* persequitur Hariulfus lib. IV, cap. 13, seq., ubi itidem c. 32 notandus catalogus mss. voluminum xxxvi, quæ cœnobio contulit. Huic Gervino an. 1074 defuncto successit Gervinus abbas, secundus hujus nominis, de quo lib. IV, cap. 34 seq.; ubi et epitaphium ejus cap. 36, defuncti an. 1074. Sed scripsit etiam *Vitam S. Arnulfi* Suesessionensium episcopi, an. 1087 extincti, ad Lambertum episcopum Tornacensem, ms. in monasterio Ursicampi ord. Cisterc. in Gallia, diœcesis Noviomensis. Appendicem de miraculis S. Arnulfi addidit Lisiardus, episcopus et ipse ab anno 1108 Suesessionensis. Inde vitam quoque sub falso Lisiardi nomine, et malo more interpolatam, vulgavit Surius 14 Augusti omisa triplici præfatione, quam post Vossium vidisse se in ms. Ursicampensi et altero S. Germani de Pratis vidisse se testatur Oudinus tom. II, pag. 926. Integram et sinceram edidit Mabillonius Sæc. VI Benedictin., parte II, pag. 522. Apud Sanderum in Catalogo mss. Belgii, p. 235, memorari videas *Hariulfum abbatem Altenburgensem de miraculis S. Petri apostoli in Aldenbrock*. Hunc a nostro minime diversum esse, unumque Hariulfum a Cangio in tres distrahi non dubito.

CHRONICON CENTULENSE

AUCTORE HARIULFO.

(*Spicilegium Dachery*, edit. De La Barre tom. II, p. 291.)

MONITUM.

Chronicon Centulense cum in priori editione variis mendis deformatum, et aliquot non commatibus soluta, sed etiam capitibus mutilum publici juris factum fuisset, nunc integrum edimus, ex humanitate R. P. D.